

סיכום היסטוריה

מקרא:

שמות נרדפים למושגים

שמות של אנשים שיכולים לעזור בחיפוש

נושאים עיקריים

2	עליה לארץ ישראל שנות 50 - 60:
3	סוגי עליות
4	הקשיים במהלך העליות והפתרונות
7	יום כיפור 6.10.1973 - 24.10.1973:
7	הקונספציה
8	רקע לפרוץ המלחמה (הגורמים למלחמה)
8	תוצאות המלחמה
8	השפעות המלחמה
10	המנדט הבריטי - תנועת המרי העברי
10	גורמים להקמת התנועה
11	מבצעים עיקריים של התנועה
12	השבת השחורה
12	פיצוץ מלון המלך דוד (יולי 2019)
13	סיכום התנועה - הישגים וסיבות לפירוק
13	המאבק בבריטים לאחר פירוק התנועה - "הפורשים" והיישוב המאורגן
14	העפלה - מטרות וקשיים
16	העברת שאלת ארץ ישראל לאו"ם והתגובות
16	שיקולי בריטניה להעביר את שאלת ארץ ישראל לאו"ם
16	שיקולים פנימיים
16	שיקולי חוץ
17	תגובת היהודים והערבים להעברת שאלת ארץ ישראל לאו"ם
17	משמעותה של החלטת כ"ט בנובמבר
18	יתרונות וחסרונות של החלטת האו"ם מכ"ט בנובמבר 1947
19	התגובות להחלטת החלוקה (כ"ט בנובמבר)
21	סיכום - עמדה, מהימנות, איך מצאת מקור?

קישור לאיך מנתחים מקורות וכתובת עמדה:

<https://drive.google.com/drive/folders/1G0QonfFDNa6zKAlePkS3Glgk-2rrSAxK?usp=sharing>

עליה לארץ ישראל שנות 50 - 60:

עם סיום המנדט הבריטי, הסתיימה ההגבלה על העלייה היהודית לארץ ישראל, וגל עליה המונית הציף את מדינת ישראל הצעירה והביא להכפלת אוכלוסייתה. גל זה זכה לכינויים "**העלייה הגדולה**", "**העליה ההמונית**".

קליטת העלייה חייבה התמודדות במישורים שונים: **דיור, תעסוקה, חינוך וקליטה חברתית.**

*בשנת 1950 חוקקה הכנסת את "חוק השבות", הקובע כי "כל יהודי זכאי לעלות ארצה". כמובן נוספה הגדרה למונח "יהודי": מי שנולד לאם יהודיה או שהתגייר והוא אינו בן דת אחרת".

מקום המוצא של העולים:

1. ניצולי שואה ממחנות העקורים וממגורשי קפריסין (העולים הבלתי לגאליים).
2. ארצות שונות באירופה: רומניה, פולין, הונגריה, ברית המועצות (כ - 420 אלף).
3. ארצות שונות באפריקה ובאסיה, בעיקר: טורקיה, עיראק, תימן, איראן, מדינות צפון אפריקה (מרקו, אלג'יריה, תוניסיה - ארצות המגרב), כחמש מאות אלף.

שנות השיא בעלייה היו השנים 1948 - 1951.

סיבות לשנות השפל בעליה (1952 - 1954): 1. המצב הכלכלי הקשה בארץ. 2. ירידה בהתלהבות מהקמת מדינת ארץ ישראל. 3. שיפור מצב הביטחון של היהודים במקומות שבהם חיו.

סיבות לעליה: הקמת מדינת ישראל, רדיפת היהודים בארצות באסלאם.

מקורות:

<https://lib.toldot.cet.ac.il/pages/item.asp?item=19562>

<https://catalog.archives.gov.il/chapter/education-project-aliya-to-israel/>

מקור:

[העלייה מארצות האסלאם בראי העיתונות העברית בשנים 1950-1952](#)

סוגי עליות:

עליית הצלה:

עליית הצלה או בשמה השני **חיסול גלויות** הינה עלייה הפעלה בארצות שבהן מצבם של היהודים היה תחת סכנה קיומית בשל אנטישמיות כלומר מצבם במדינה הדרדר ועלול היה להוביל לסכנה ממשית בחיי היהודים במדינה. לדוגמא בעיראק, תימן ולוב סבלו מפרעות ואנטישמיות ברמה גבוהה מאוד שהיה חשש ממשי לחיי היהודים במדינות אלו. בשל הסכנה עליית הצלה חייבת להיות מיידית ומהירה, ובה העלו קהילות שלמות של יהודים לארץ ישראל בשיתוף עם השלטון. עליות ההצלה התרחשו בעיקר בשנות ב-50.

עליה מבוקרת (סלקטיבית):

בשל העלייה ההמונית לארץ ישראל, המצב הכלכלי והבטחוני בארץ וגודלה של האוכלוסייה בארץ החלה עליה מבוקרת, בה היה צמצום בכמות העולים לישראל ממדינות שהסכנה ליהודים בהן לא הייתה ממשית לדוגמא מארצות כמו מרוקו, תוניסיה, איראן ותורכיה. עליה זו ננקטה בעיקר בשנים 1952 עד 1956. לפני עליה זו היה מגנן עליה חופשית לישראל. כתוצאה מהעלייה המבוקרת בה מוינו העולים, נגרם פיצול של משפחות ואנשים שלא היו כשירים לעבודה לא יכלו לעלות לישראל. עליה זו קיבלה ביקורת רבה עקב היותה פוגעת בזכויות האדם. **גיורא יוספטל** - בעד עליה סלקטיבית. **משה קרמר 1949** - בעד עליה סלקטיבית.

מקור שלו: 8. מ. קרמר, "האם יש סימני משבר בקליטת העלייה?", הארץ, 11.2.1949.

<https://www.nli.org.il/he/newspapers/?a=is&oid=haretz19490211-01.2.14&type=nliillogicalsectionpdf&e=-----he-20--1--img-txIN%7ctxTI-----1>

עלייה חשאית:

עלייה הנעשית באופו חשאי משום שחל חיסור להעלאת עולים מהמדינות: מרוקו, תימן, לוב, עיראק, ארצות מזרח אירופה בתקופות מסוימות.

הקשיים במהלך העליות והפטרונות:

הייתה כמות עולים אדירה ממספר רב של מדינות שונות, דבר זה יצר מספר משברים בחברה הישראלית.

1. דיור והתיישבות:

מספר העולים הרב יצר בעיית אכלוס, איפה ניתן ליישב את כל העולים? בעיית הדיור הייתה הדחופה ביותר ונדרש לה פתרון מיידי. רוב העולים נשלחים לפריפריה לא למרכז.

רכוש נטוש (1948 - 1950):

הבתים שננטשו על ידי ערבי ישראל (או בתים שמהם ערבים גורשו) במהלך מלחמת העצמאות נלקחו והפכו לבתים של עולים חדשים.

- יתרון: פתרון מיידי ומניעה מהפליטים לשוב.
- חסרון: אין מספיק בתים, איכותם ירודה והדבר יצר רבים מי מקבל את הבתים הללו.

מחנות עולים:

דיור במחנות בריטים נטושים. בערך אותם יתרונו וחסרונות כמו רכוש נטוש.

המעברות:

- המעברות היו פתרון "זמני" שמטרתו הייתה ליישב את העולים עד למעבר למקום קבוע. מקימים ליד התיישבות עתיקה מעברות, כך יש גישה למקומות עבודה ותשתיות.
- יתרון: טיפה יותר פרטיות, גישה לתשתיות, התערבות עם המקומיים, ניתן לצאת מהמעברות.
 - חסרון: מי רוצה מעברה? התושבים המקומיים לא רוצים מעברות ליד בתיהם. חסרון בתוך המעברה: אין הגיינה, אין תשתיות מים ושירותיים.

המעברות הפכו לפתרון לא זמני והיו עולים שנשארו מספר רב של שנים. לעומת זאת רוב האירופאיים פונו מהמעברות לאחר בערך שנתיים. *חלק מהמעברות הפכו לעירות פיתוח.

מושבי עולים:

- התיישבות חקלאית במושבי ספר (= ליד הגבול) בסביבות 1954 עולים מופנים להתיישבות חקלאית - פיזור אוכלוסין. מטרת מיקום ישוביים קרוב לגבול היא לפזר ולקבע את שטח מדינת ישראל וגם כדי להגן על הגבול. נשלחים בעיקר עולים מארצות האיסלאם - להפוך אותם ליוצרים. מוקמים בערך 150 מושבי עולים במטרה לפתור את מצוקת המעברות, בעיית הרעב, התעסוקה והפרנסה.
- יתרונות: מדלל את האוכלוסייה במרכז ומעלה ביטחון. פותר מספר מצוקות (רעב, תעסוקה ופרנסה).
 - הפרדה, העולים לא רגילים לעבוד בחקלאות. סבלו מבעיות כלכליות.

עיירות פיתוח:

עיירות שהוקמו בשביל לפתור את הבעיות הכלכליות של העולים החדשים. מרבית העולים בעיירות הפיתוח היו מדרום אפריקה. צורת ההתיישבות הייתה עירונית בפריפריה על מנת לפזר את האוכלוסייה.

2. כלכלה:

קשיים כלליים:

מחסור באוכל - הוראות לשימוש יעיל במים.
קושי כלכלי.
אין עבודה.

פתרונות:

משטר הצנע:

עליו אחראי **דר דוב יוסף** בעל ניסיון עשיר בנושא, השר הממונה על הצנע.
תכנית כלכלית שכללה קיצוב מזון, הלבשה, לחסוך ביצוא ויבוא.

עבודות דחק:

פתרון לבעית העיסוק.
יצירת מקומות עבודה במטרה ליצירת פרנסה.
• יתרון: יש פרנסה ויש עבודה.
• חסרון: עבודה קשה, הרגשת נחיתות, תעסוקה חלקית ולא עיקבית.

3. חינוך:

קושי בחינוך - יש פערי תרבות והשכלה.
אין כיתות, המבנים מאולתרים, צפוף, ילדים בגילאים שונים באותה כיתה.
פתרון:
חוק חינוך חובה נחקק ב-1949 ובשנת 1953 עודכן. חוק זה נועד לסייע בעיקר לשכבות החלשות כדי שלא ישלחו את ילדיהם לעבוד בגיל צעיר.
עדיין הייתה בעיה של צפיפות.

4. חברה ותרבות

היו סטריאוטיפים רבים על יהודי ארצות האסלאם.
אריה גלבלום - האמין בסטריאוטיפים קשים ופרסם אותם.
בישראל היה "כור היתוך" אך האם זה בהכרח נכון? ניסו לקחת את כל העולים ולא ליצור מהם איחוד/חיבור, ניסו לקחת את העולים למחוק את עברם וליצור את היהודי/ישראל החדש.

פתרונות לבעית הבדלי התרבות:

1. משרד החינוך

2. צה"ל:

מפגיש אנשים מתרבויות שונות וממקומות שונים.
הצבא גיבש בין אנשים, צה"ל הבין את כוחו ולקח על עצמו ליצור כור היתוך.

הפליה:

היתה אפליה ב:

עבודה - יוצאי אירופה קיבלו עבודה סדורה.

פוליטיקה.

מיקום גיאוגרפי.

הצורך להשיל כל סממן תרבותי וניסיון הסתגלות.

מקור לבעית התרבות והפליה - נראה שכולם שונים וצוחקים אחד על השני. אבל בסוף נוצרת תרבות חדשה של היהודי החדש.

כור היתוך:

למה צריך?

חיסול פערי תרבות, יצירת אומה אחת ומאוחדת. להפוך את העולים ליהודי החדש - יצרן וטכנולוגי.
"להוציא את היהודי מהגלות ואת הגלות מהיהודי".

מקור: <https://lib.cet.ac.il/pages/item.asp?item=20485&kwd=4915>

מקור: העלייה מארצות האסלאם בראי העיתונות העברית בשנים 1950–1952

יום כיפור 6.10.1973 - 24.10.1973:

הפתעה גמורה, לא היתה הערכות למלחמה.

לפני שנתחיל חשוב לדעת:

תוצאה - מידית כמו: הרוגים, פצועים, שטח.

השפעה - עתידית כמו: פוליטיקה, התנהלות חברתית, השפעה כלכלית.

מלחמת יום כיפור פרצה ב-6 באוקטובר 1973 בהפתעה גמורה מבחינתה של ישראל. במלחמה צה"ל נלחם בדרום מול מצרים ובצפון מול סוריה. מדובר באחת המלחמות הקשות ביותר שעברה מדינת ישראל. המלחמה נגמרה בכך שישראל ניצחה אולם היא נחקקה בתודעה הישראלית ככישלון.

הקונספציה

ישראל לא הייתה ערוכה למלחמה והיא הייתה לא הפתעה מוחלטת. הגורמים המרכזיים לכך הם האופוריה (תחושת התעלות), הזלזול והשאננות שהייתה לישראל. הביטחון המופרז של ישראל והקונספציה המודיעינית השגויה שלה הביאה אותה לכישלון המודיעיני.

הסיבות המרכזיות להתפעה הן:

- תוצאות מלחמת ששת הימים הביאו את ישראל לאופוריה ולתחושה שיש לה כוח בלתי מוגבל בייחוד מול מדינות ערב. בנוסף, נוצר זלזול בצבאות מדינות ערב, מה שיצר שאננות וחוסר הכנה של צה"ל למלחמה.
- הנחת המודיעין ("הקונספציה") הייתה כי צבאות ערב לא יעזו לתקוף את צה"ל וכי הם אינן מוכנות למלחמה וייקח זמן רב עד שמדינות ערב יצליחו לשקם את הצבא שלהן. לפני פרוץ המלחמה הגיע מידע מודיעיני לישראל על הכנות של סוריה ומצרים למלחמה, אך בעקבות הקונספציה הישראלית, המודיעין דבק בתפיסה כי **הסבירות למלחמה נמוכה ביותר**.
- המודיעין הישראלי היה סבור כי אם תפרוץ מלחמה הצבא הסדיר יהיה מספיק חזק בשביל להביס את האויב. בנוסף, הוא הסתמך על "המערך המודיעיני המשוכלל" של ישראל אשר היה אמור לספק התראה במקרה של מלחמה. בפועל, ההתראות שהגיעו לא תורגמו לכדי הערכות שהרתיעו על מלחמה.

מקור:

https://www.intelligence.org.il/?module=articles&item_id=17&article_id=197&art_category_id=17

רקע לפרוץ המלחמה (הגורמים למלחמה)

- במלחמת ששת הימים שהייתה בשנת 1967, מצרים וסוריה חוו השפלה קשה וצורבת בעקבות הניצחון המוחלט של ישראל. אחד הגורמים למלחמה היה הנקמה והשבת הכבוד הערבי שאבד במלחמת ששת הימים.
- החזרת השטחים שישראל כבשה במלחמת ששת הימים - ישראל כבשה במלחמה זו שטח הגדול משטחה פי שלושה.
- סירובה של ישראל לניסיונות המו"מ במיוחד מצד מצרים לנסיכת ישראל מתעלת סואץ.
- אנוואר סאדאת, נשיא מצרים, חשב כי המלחמה תזעזע את ישראל ותכריח אותה לקדם את המו"מ עם מצרים. בנוסף, הוא האמין כי המלחמה תחזק את מעמדו הפנימי במצרים ותאפשר לו לקדם את דיוני השלום.

מקור: <https://kippur-center.org/political-issues>

תוצאות המלחמה

היו אבידות כבדות לישראל כתוצאה מהמלחמה: אלפי הרוגים ופצועים, מאות חיילים שנפלו בשבי, עשרות נעדרים שמקום קבורתם לא ידוע עד היום ואבדות כבדות של טנקים ומטוסים.

מול מצרים:

בתחילת המלחמה הצבא המצרי כבש שטחים בסיני. צה"ל הצליח להדוף אותו ולהשתלט על שטחים נרחבים ממערב לתעלת סואץ וכן לוקח בשבי הרבה חיילים מצריים. אולם, התעלה כולה נשארה בשליטת מצרים.

מול סוריה:

סוריה הצליחה לכבוש חלקים גדולים מרמת הגולן ואת מוצב החרמון. צה"ל דחק את הסורים מרמת הגולן וביום האחרון למלחמה הצליח לשחרר את מוצב החרמון.

מקור: <https://lib.cet.ac.il/pages/item.asp?item=1516>

השפעות המלחמה

השפעות חברתיות:

פגיעה בתחושת הביטחון והחוסן - כישלון ההנהגה הצבאית והמדינית, ההפתעה, הכיבושים הערביים בתחילת המלחמה, חוסר המוכנות וכמות הנפגעים הרבה במלחמה הביאו לפגיעה קשה בתחושת הביטחון של הציבור הישראלי. האמון בהנהגה המדינית והצבאית התערער, וכתוצאה מכך הוקמה ועדת אגרנט לבדיקת מחדלי המלחמה.

ועדת אגרנט - וועדה שהוקמה בנובמבר 1973 ותפקידה היה לחקור את מחדלי המלחמה. מסקנות הוועדה הופנו כנגד הדרג הצבאי. הוועדה דרשה את פיטורי הרמטכ"ל דוד אלעזר, ראש אמ"ן אלי זעירא ואלוף פיקוד הדרום שמואל גונן. הוועדה סירבה לחקור את אחריותם של אנשים מהדרג הפוליטי. למרות

שלא הוסקו נגדם מסקנות אישיות, גולדה מאיר (ראש הממשלה) ומשה דיין (שר הביטחון) נאצלו לפרוש כתוצאה מערעור האמון בהם.

בנוסף, העיסוק בנושאי השכול, השבויים והנעדרים תפס מקום מרכזי בשיח הציבורי בישראל.

מקור:

<https://lib.cet.ac.il/pages/item.asp?item=859&str1=%D7%9E%D7%9C%D7%97%D7%9E%D7%AA+%D7%99%D7%95%D7%9D+%D7%9B%D7%99%D7%A4%D7%95%D7%A8&x=0&y=0&str3=&find=1&ex=0&docs=1&pic=1&sites=1&title=&all=1>

השפעות פוליטיות:

תנועות מחאה הוקמו כתוצאה מהמלחמה בקריאה להתפטרות הממשלה. אנשי המחאה היו בעיקר קצינים וחיללים שחזרו מהמלחמה. תנועת המחאה הציבורית הביאה להתפטרותו של שר הביטחון, משה דיין ולאחר מכן להתפטרותה של ראש הממשלה, גולדה מאיר. בנוסף, הביקורת הציבורית הובילה למהפך פוליטי בבחירות 1977 בהן עלתה לראשונה מפלגת הליכוד לשלטון בראשות מנחם בגין.

מקור: <https://www.nli.org.il/he/discover/israel/israeli-history/israel-wars/yom-kippur-war>

השפעות כלכליות:

המלחמה גרמה לנזק כלכלי עצום בעקבות אובדן בציד צבאי, אובדן ימי עבודה של חיילי המילויים והמגויסים, ובנוסף היה על ישראל חרם נפט שגרם לקיפאון כלכלי ואינפלציה. בעקבות המחיר הכלכלי הכבד של המלחמה, גברה התלות של ישראל בסיוע כספי, צבאי ודיפלומטי מארצות הברית.

מקור:

<https://lib.cet.ac.il/pages/item.asp?item=4128&str1=%D7%9E%D7%9C%D7%97%D7%9E%D7%AA+%D7%99%D7%95%D7%9D+%D7%9B%D7%99%D7%A4%D7%95%D7%A8&x=0&y=0&str3=&find=1&ex=0&docs=1&pic=1&sites=1&title=&all=1>

השפעות ביטחוניות:

לאחר המלחמה נחתמו הסכמי הפרדת כוחות בין ישראל למצרים. על פי ההסכם, ישראל נסוגה מחלק גדול מסיני. אנוואר סאדת ביקר בישראל ב-1977, מה שהוביל לחתימת הסכם השלום בין ישראל למצרים. השלום עם מצרים החליש את האיום על ישראל ותרם לחיזוק ביטחונה של ישראל.

מקור: <https://lib.cet.ac.il/pages/item.asp?item=6863>

המנדט הבריטי - תנועת המרי העברי

1914 - 1918: מלחמת העולם הראשונה.
נובמבר 1917: כיבוש ארץ ישראל על ידי הבריטים.
ינואר 1919: ועידת שלום בצרפת המעניקה את שטחי האימפריה העותמנית למדינות המנצחות.
22.7.1922: אישור כתב המנדט הבריטי.
1939: הספר הלבן השלישי.
1939 - 1945: מלחמת העולם השנייה, היהודים מתנדבים לצבא הבריטי.
1945: סיום מלחמה"ע השנייה והשואה.
עקב ניצולי השואה ו"שארית הפליטה" יש ציפייה לביטול הספר הלבן.
מפלגת הלייבור עולה בגרמניה.
14 1948 במאי: סיום המנדט הבריטי והקמת מדינת ישראל.

מאבק היישוב בשלטון המנדט הבריטי 1945 - 1947: **מאבק צבאי, ההעפלה והתיישבות.**

תנועת המרי העברי

מקור: <https://hahagana.org.il/lexicon/lexiconpage/?itemId=48198>
<https://lehi.org.il/he/%D7%AA%D7%A0%D7%95%D7%A2%D7%AA-%D7%94%D7%9E%D7%A8%D7%99-%D7%94%D7%A2%D7%91%D7%A8%D7%99/>

גורמים להקמת התנועה:

1. אכזבה ממדיניות בריטניה - שדבקה במדיניות הספר הלבן השלישי.
2. איחוד כוחות למען השגת המטרה, ריבונות - לאור מצבם הקשה של העקורים, ניצולי השואה באירופה.
3. תיאום ופיקוח על כל הקבוצות הלוקחות חלק במאבק הצבאי כנגד בריטניה - תחת שליטה של מנהיגי היישוב.

סעיפים מתוך ההסכם על הקמת תנועת המרי:

1. אצ"ל ולחי לא יוציאו אל הפועל את תכניות הלחימה שלהם אלא באישור מפקדת התנועה.
2. נציגי שלושת הארגונים ייוועדו לפגישות קבועות, או לפי הצורך, שבהן יקוים דיון על התכניות והמבצעים.
3. המומחים של שלושת הארגונים יקיימו בירורים ביחס לפרטי הביצוע.
4. פעולות לרכישת נשק או השתלטות על מצבורי נשק **אינן** מצריכות אישור של המפקדה המשותפת.
5. אם באחד הימים ארגון "ההגנה" ינטוש את המערכה הצבאית נגד השלטון הבריטי, הרי אצ"ל ולחי יורשו להמשיך ולהילחם.

מבצעים עיקריים של התנועה:

תנועת המרי התקיימה כ-9 חודשים בהם נעשו פעולות מרשימות רבות נגד הבריטים.

המטרה:

1. פגיעה בתשתיות בריטיות ולא פעולות טרור אישיות.
2. השפעה על דעת הקהל העולמית והבריטית והעלאת העקורים.
3. להוכיח לבריטים ולערבים כי גם ליהודים יש יכולת אקטיבית.
4. ביטול גזרות הספר הלבן 1939 וחוק הקרקעות 1940.

הדרך:

פעולות צבאיות בנקודות אסטרטגיות: גשרים, מסילות רכבת, שדות, תעופה, תחנות משטרה, תחנות רדאר ועוד.

מבצעים עיקריים:

- פריצה למחנה המעצר בעתלית:
כוח פלמ"ח פרץ למחנה עתלית וחילץ כ-200 מעפילים שהיו מיועדים לגירוש. הכוח הבריח אותם ברגל לקיבוצים בית אורן ויגור במקביל הזעיקו כוחות ההגנה אזרחים מחיפה כדי שיבואו לקיבוצים אלה וכך יקשו על הבריטים לזהות מי עציר ומי אזרח. הבריטים העדיפו לא להתעמת עם האזרחים ועזבו את המקום. פעולה זו הראתה את נושא ההעפלה והצלת היהודים כנושא חשוב ומרכזי.
- ליל הרכבות (נובמבר 1945):
תנועת המרי חיבלה באמצעות חומרי נפץ בכ-153 מסילות ברזל, תנועת הרכבות שבה השתמש הצבא הבריטי שובשה, במקביל חדרו הכוחות לתחנת הרכבת בלוד ופגעו במתקניה, וגם פגעו בספינות משמר בריטיות שנלחמו נגד המעפילים היהודיים.
- תקיפת תחנות משטרה בריטיות ומתקני רדאר (סטלה מאריס בכרמל) נובמבר 1945:
תחנות המשטרה בגבעת אולגה ובסידני עלי (ליד הרצליה), היו מוקדי מלחמה שבהן נלחמו הבריטים נגד ההעפלה. הנוסף פיצוץ הראדאר על הר הכרמל בבסיס הצבאי סטלה מאריס - כדי להקשות על הבריטים לזהות אוניות מעפילים שמתקרבות לחופי הארץ.
- ליל הגשרים (יוני 1946):
פגעו אנשי הפלמ"ח בכ-11 גשרים שחיברו את ארץ ישראל עם שכנותיה (ירדן, מצרים וסוריה). באחת התקיפות נהרגו 14 לוחמי פלמ"ח. המטרה הייתה להראות לבריטים כי סגירת הארץ תביא לפגיעה קשה ביכולת הבריטית לנוע באזור בחופשיות. הבריטים הגיבו במבצע מעצרים חבר תקדים וגדול שנקרא "השבת השחורה".

"השבת השחורה"

"השבת השחורה" היא התגובה של הבריטים לפעולות תנועת המרי העברי. (מבצע ברודסייד)

לאור פעולות תנועת המרי העברי נחסמו כל גבולות הארץ, נותרו כל קווי התקשורת והוטל עוצר על הערים הראשיות. חיילים ושוטרים בריטים הקיפו עשרות ישובים, הכריזו על עוצר והגיעו לבתייהם של מנהיגי היישוב ועצרו אותם. במקביל נערכו חיפוש נשק והוחרמו מסמכים. בפעולה זו ביקשו הבריטים לשבור את כוחו הצבאי והתנגדותו של היישוב ולהכות אותו בראשו: כל חברי הנהלת הסוכנות היהודית ששהו בארץ באותה עת נעצרו.

בעקבות השבת השחורה התחיל ויכוח עקרוני גדול בהנהגת תנועת המרי העברי - האם להמשיך בפעילות עקטיבית צבאית או ללכת כמה צעדים אחורה?

תגובת האצ"ל:

פיצוץ מלון המלך דוד (יולי 2019):

בפעולה נהרגו 91 אנשים, מאחר והבניין לא פונה מיושביו, למרות אזהרה מוקדמת שקיבלו הבריטים מהאצ"ל. בעקבות האבדות הקשות בפיצוץ והגיבוש הרבים לפעולה, פורקה "תנועת המרי העברית". מקור: <https://catalog.archives.gov.il/chapter/king-david-hotel>

תגובת הבריטים לפיצוץ מלון המלך דוד:

במישור המדיני:

פירסמו מסמכים שקושרים את הסוכנות היהודית לפעולות טרור בא"י כדי להכשיר את המשך מדיניותם ומאבק ביישוב.

במישור הצבאי:

1. ביצור מוסדות נגד פגיעות נוספות (גדרות תיל, שקי חול, עמודי בטון, עמדות ירי וכדומה)
2. הטלת עוצר במשך 4 ימים על ת"א.
3. חיפוש אחר מנהיגי המחתרות.
4. חיפוש נשק בקיבוצים שנעשו בברוטליות.

סיכום התנועה - הישגים וסיבות לפירוק:

הישגי תנועת המרי העברי:

- פגיעה במורל הבריטי
- חיזוק כוחו של היישוב
- השפעה חיובית על דעת הקהל העולמית

הסיבות לפירוק התנועה:

1. התגובה הקשה של הבריטים ב"שבת השחורה" הביאה את היישוב היהודי להכרה כי בידי השלטונות הכוח להרוס את הקיים מבחינה כלכלית וצבאית.
2. ההד העולמי פיצוץ המלון גרם להד שלילי בעולם כנגד מנהיגות התנועה.
3. תוצאות פיצוץ המלון הביאו להאשמות נגד האצ"ל - הנהגת היישוב היהודי מחליטה להפסיק לשתף פעולה עם המחתרות אצ"ל ולח"י
4. מחלוקת בין המחתרות על הדרך להשגת המטרה (מאבק רצוף/ מאבק צמוד) - המחלוקת שבא ה"הגנה" חשדה ב"פורשים" ואצ"ל ולח"י חשדו ב"הגנה" הוחמרה לאחר הפיצוץ.
5. בריטניה לא שינתה את התנהלותה

המאבק בבריטים לאחר פירוק התנועה - "הפורשים" והיישוב המאורגן:

מטרה: השתחררות מהמנדט, גירוש הבריטים והקמת מדינה עצמית.

"הפורשים":

האצ"ל והלח"י המישכו במאבק רצוף בכל היעדים הבריטים, מאבק ללא הגבלת זמן, בכל האמצעים האפשריים, כולל טרור אישי כנגד חיילים וקצינים.

נימוקים:

1. אין סיכוי להדברות עם הבריטים, לא ניתן לסמוך עליהם ולכן יש לגרום לפגיעה ונזק לבריטים.
2. נימוק מוסרי - המאבק נגד משטר מדכא ולכן מותר לפגוע פיזית בבריטים.
3. הכבדה על תקציב בריטניה - תגבור הכוחות בארץ יפגע כלכלית בבריטים, מהלך שיגרור ביקורת פנימית נגדה.
4. מאבק צבאי יבליט את הדבקות למטרה ואכזריות בריטניה.

פעולות מאבק הפורשים (ספטמבר 1946 עד אוקטובר 1947) ביצעו שני האגונים מספר מבצעים שהצליחו לערער את שיווי המשקל של הצבא הבריטי: הם תקפו מחנות צבא, תחנת משטר, קווי תחבורה ומתקני נפט - בכמה מקומות בארץ הטמינו מוקשים, חומרי נפץ ופצצות כנגד יעדים בריטיים.

"ליל ההלקאות" - הולקו קצינים בריטים כנגד הלקאת עצורי המחתרות.

פעולות עיקריות:

1. פיצוץ מיכלי הנפט בחיפה (לח"י).
2. הפריצה לכלא עכו.
3. תליית שני הסרג'נטים הבריטים.
- 2 - 3 פעולות בולטות של האצ"ל.

היישוב המאורגן:

ה"הגנה" החליטה להתמקד במאבק בדרך של העפלה לארץ והתיישות ביישובים בצמוד למדיניות הרשמית של מוסדות היישוב.

נימוקים:

1. חשש מעימות ישיר עם בריטניה.
2. מוסריות - הציונות היא תנועה מוסרית, באו לארץ להקים מדינה ולבנות יישוב ולא כדי להרוס. פעולות של טרור פוגעות במוסר.
- דעת הקהל - פעולות טרור יפגעו בתדמית היישוב היהודי.

מאבק צמוד = מאבק ההגנה - העפלה והתיישבות

התיישבות:

רכישת קרקעות ו- "התיישבות מעצבת גבולות".

העפלה - מטרות וקשיים:

מקור: <https://www.nli.org.il/he/discover/israel/zionism/zionism-history/haapala>

מאבק מתמשך להבאת עולים בדרך הים למרות המדיניות המגבילה של הבריטים. ליווי המעפילים שנתפסו על ידי הבריטים למחנות או בחזרה לאירופה. ניסיון לפגוע התחנות המכ"ם (רדאר) הבריטיות. לישוב את המדינה ולהאבק בגזרות הספר הלבן. העפלה היא העלאת יהודים באופן לא חוקי לארץ בדרך הים. לאחר מלחמת העולם ה-2 התנעה הציונית הצליחה לעלות לא"י 4,000 יהודים ב-64 אוניות במסגרת העפלה.

מטרות ההעפלה:

1. לפתור את בעיית העקורים ושארית הפליטה - מספר העקורים המחנות הלך וגדל, כולם רצו לעלות לא"י, רצו להוכיח לבריטים שאי אפשר להפריד בין העקורים לשאלת א"י.
2. גידול דמוגרפי - שינוי היחס המספרי בין הערבים ליהודים, לפני עימות צבאי איתם, חשוב להעלות הרבה עולים צעירים. עולים רבים התגייסו לצבא מיד עם ירידתם מהאונייה.
3. גיוס דעת הקהל העולמית נגד בריטניה ומדיניות הספר הלבן.
4. להשפיע על דעת הקהל בארה"ב כך שהציבור ידרוש מהממשל האמריקאי ללחוץ על הממשל הבריטי לשנות את מדיניותו. מנוף פוליטי, כדי לקדם את השגת המדינה.
5. ליכוד היישוב - מיקוד המאבק תחת נושא עליו היתה הסכמה. רצו ללכד גם את יהודי התפוצות ולהשיג תרומות מהם.

קשיים בהעפלה:

1. בריטניה מקצה כוחות גדולים ללחימה בהעפלה
 - לחץ המפעילה בריטניה על מדינות אירופה שימנו יציאת אוניות.
 - הטלת מצור ימי מאסיבי על חופי ישראל - סיורים ושמירה על החופים, תחנות רדאר וסיורים אווירים לאיתור מעפילים.
2. קושי ברכש ספינות וגיבוש צוות -
 - קשה להשיג אוניות להעפלה: לאחר המלחמה קיים מחסור באוניות, השלטונות באירופה הטילו פיקוח על האניות. מכיוון שבריטניה החרימה על אוניה שתפסה, הביטוח לא היה מוכן לבטח אוניות אלו. הסכנות הרבות גרמו שבעלי הספינות לא היו מוכנים להעמיד את ספינותיהם לרשות העליה ב'. מסיבה זו התנועה הציונית הייתה חייבת לרנות את האוניות, לפעמים רק לנסיעה חד פעמית.
 - רכישת הספינות והכשרתן: רכישת הספינות היה מבצע מסובך מבחינה כלכלית ארגונית ופוליטית ולכן מארגני ההעפלה נאלצו לרכוש ספינות רעועות או ספינות בקר, דיג ומשא ולהפכן לספינות נוסעים בשיפוץ מינמלי - השימוש היה כרוך בסיכון.
 - היה צורך לגייס צוות מקצועי ולהכשיר את צוותי האוניות כיצד לחמוק מהספינות הבריטיות.
3. בעיות מימון -

מפעל ההעפלה נזקק לסכומי כסף אדירים לרכישת אוניות או חכירתן, קניית ציוד ומזון, תשלום למלחים הזרים ותשלומי שוחד במעברי הגבול. היישוב הצליח לגייס תרומות מכל תפוצות העם היהודי.
4. טיפול מסובך ומורכב בכל הנוגע להעברת העולים מנמלי המוצא לנמלי היעד -

יש צורך הארגון העולים לקראת העליה, להעביר את העולים בחשאי לנמלי המוצא, לצייד את האניות במזון, במערכת קשר אלחוטי ולקשור קשרים עם השלטונות המקומיים. כמו כן נדרשו פעולות הטעיה כדי לחמוק מן הבריטים ולא להיתפס בעת ההורדה בחופי הארץ. כמו כן לסייע בהורדתם בחוף ובהסתרתם והטעמתם ביישובים בארץ.

העברת שאלת ארץ ישראל לאו"ם והתגובות

שיקולי בריטניה להעביר את שאלת ארץ ישראל לאום:

שיקולים פנימיים:

- (1) **מאבק היישוב היהודי בבריטים (צבאי)** - פעולות הטרור של תנועת המרי ואחר כך של האצ"ל והלחי מיררו את החיילים הבריטים בארץ. מאבק היישוב בארץ אילץ את הבריטים להחזיר בארץ מאה אלף חיילים כדי לשמור על 600 אלף ועל מיליון ומאתיים אלף ערבים. הפגיעה בחיילים הבריטים הביאה אותם לסכנת חיים, פחד ומרמור מהשירות בארץ ישראל.
- (2) **דעת הקהל בבריטניה (פוליטי)** - האופוזיציה, דעת הקהל והעיתונות הבריטית, דרשו מהממשלה להחזיר את החיילים הבריטים הביתה, ממלחמה חסרת תכלית שבה נהרגים הבנים הבריטים ממעשי טרור של האצ"ל והלחי. כמו כן הייתה ביקורת על כך שהצי הימי של בריטניה נלחם בספינות של מעפילים ניצולי שואה.
- (3) **מצבה הכלכלי של בריטניה לאחר מלחמת העולם השנייה (כלכלי)** - בריטניה נלחמה בגרמניה לאורך כל מלחמת העולם השנייה, למרות שהייתה בצד המנצח, המלחמה גבתה מחיר כלכלי, ואנשי כבר. ההמשך שליטה על ארץ ישראל (וקולוניות אחרות) הצריך משאבים צבאיים וכלכליים גדולים (למשל החזקת כוחות צבא שיעמדו כנגד מאבק היישוב היהודי, בניית תשתיות כמו מסילות רכבת וקווי טלפון או חשמל). היות וההוצאות היו גדולות מן התועלת הרווחית, העדיפה לוותר על שליטתה בישראל ובמקומות אחרים (כגון הודו) אשר 'מבזבזת' לה משאבים ולהשקיע את הכסף כדי לשקם את כלכלת בריטניה מבפנים.

שיקולי חוץ:

- (1) **תלותה של בריטניה בארצות הברית** - עקב קשייה הכלכליים של בריטניה לאחר מלחמת העולם השנייה והחשש ממאבק מול ברית המועצות, נזקקה בריטניה לסיוע כלכלי וצבאי מארצות הברית. ממשלת ארצות הברית דגלה בדה-קולוניזציה (יציאת אימפריות מקולוניות עליהן שלטו, למעשה הליך התפרקות האימפריות) ועל כן, התנגדה למדיניות והשליטה הבריטית בארץ ישראל ותמכה בהקמת מדינה יהודית בה. בנוסף האמריקאים דרשו לאפשר למאה אלף יהודים ניצולי השואה העקורים לארץ ישראל באופן מיידי (בעקבות ועדת אנגלו אמריקאית 1946). בריטניה עקב תלותה בארצות הברית לא יכלה להתעלם מדרישות האמריקאים ולכן העדיפה להעביר את שאלת ארץ ישראל לאו"ם מאשר לפעול על פי ההנחיות האמריקאיות.
- (2) **דעת הקהל נגד בריטניה** - דעת הקהל העולמית הותססה בעקבות פרסום מאבק הבריטים במעפילים. האוניה 'אקסודוס' היא דוגמה למאבק בלתי מתפשר של הבריטים כלפי שארית הפליטה. יחסם הקשה של הבריטים כלפי המעפילים עורר דעת קהל שלילית כלפי בריטניה והביא את העולם להכרה כי לאחר מאורעות השואה יש להקים לעם היהודי מדינה. הבריטים לא רצו להמשיך ולהצטייר כגורם שלילי ולעמוד בלחצים בינלאומיים.
- (3) **יחסיה של בריטניה עם מדינות ערב** - בריטניה לא יכלה להרשות לעצמה להתסבך עם העולם הערבי (עקב שליטתן במאגרי נפט). חשיבות המזרח התיכון והרצון לרצות את העולם הערבי

מאלצות את הבריטים לפנות לאו"ם. בריטניה סברה שאם האו"ם יכפה עליה הסכמים, אז הקשרים עם הערבים לא יפגעו

4) היות והאו"ם ארגון צעיר וחסר ניסיון אשר רק קם זה עתה לאחר מלחמת העולם השנייה, יעדיף להימנע מלעסוק בשאלה סבוכה כמו זו בארץ ישראל ועל כן ימליץ כי השלטון על ארץ ישראל ימשיך (כך הבריטים חושבים). במצב כזה תהיה לגיטימציה בינלאומית לשלטון הבריטי והוא יוכל לבצע את מדיניותו ושלטונו בארץ בקלות רבה יותר.

מקור:

<https://lib.cet.ac.il/pages/item.asp?item=10776&str1=%D7%9B%22%D7%98+%D7%91%D7%A0%D7%95%D7%91%D7%9E%D7%91%D7%A8&x=0&y=0&str3=&find=1&ex=0&docs=1&pic=1&sites=1&title=&all=1>

תגובת היהודים והערבים להעברת שאלת ארץ ישראל לאו"ם:

תגובת הערבים - הביעו שביעות רצון מפניית בווי"א, הן כי לסוכנות היהודית לא היה מעמד מדיני חזק בו (לא ייצגה מדינה ריבונית) והן כי אז היו באו"ם 5 מדינות ערביות (כ-10% מחברות האו"ם). הם קיוו שעצרת האו"ם תכריז על סיום המנדט הבריטי אך לא ראו בעין יפה את ההחלטה באו"ם על הקמת ועדת חקירה של האו"ם, והודיעו כי לא יהיו מחוייבים לקבל את מסקנותיה.

תגובת הסוכנות היהודית - חששה מיתרון הערבים באו"ם, אך ראתה בחיוב את הוצאת הטיפול בשאלת ארץ ישראל מידי הבריטים והעברתה לטיפול האו"ם.

מקור:

אונסקו"פ - ועדת חקירה מטעם האו"ם לענייני ארץ ישראל, על מנת שתחקור את שורשי הבעיה בין יהודים, ערבים ובריטים ותמליץ על פתרון לבעיית ארץ ישראל. הוועדה הייתה אמורה להעביר את מסקנותיה למזכיר האו"ם עד ספטמבר 1947. ועדת החקירה מנתה 11 חברים ממדינות שונות החברות באו"ם שאין להם אינטרס ישיר בארץ ישראל.

מקור: <https://lib.cet.ac.il/pages/item.asp?item=10664>

משמעותה של החלטת כ"ט בנובמבר:

- המנדט הבריטי בארץ ישראל הסתיים (הבריטים הודיעו כי המנהל האזרחי יפנה את הארץ עד ה-15 במאי).
- מדינות העולם מכירות בזכותו של העם היהודי להקים מדינה ריבונית בארץ ישראל. הציונות הגשימה את מטרתה!
- כ-30% ישובים יהודיים לא נכללו במדינה היהודית והחשובה שבהם היא ירושלים.
- הגבולות ארוכים ומפותלים עם מעברים צרים (בעיה ביטחונית עקב קושי בשמירה עליהם).

יתרונות וחסרונות של החלטת האו"ם מכ"ט בנובמבר 1947:

יתרונות של החלטת האו"ם מנקודת המבט של היישוב היהודי:

- (1) **הכרה של האו"ם והעולם בזכותו של העם היהודי למדינה עצמאית:** החלטת האו"ם קבעה את הקמתה של מדינה יהודית בארץ ישראל בגבולות ברוורים. להבדיל מהצהרת בלפור המעורפלת, קבעה הצהרת האו"ם בבירור כי בארץ ישראל תוקם מדינה יהודית עצמאית.
- (2) **סיום המנדט הבריטי - החלטת האו"ם קבעה שהבריטים חייבים לפנות את א"י ואף הציבה תאריך יעד לעזיבתם.** אחת המטרות המרכזיות של הנהגת היישוב הייתה לסלק את הבריטים מארץ ישראל.
- (3) **הכללת הנגב בשטח המדינה היהודית:** החלטת האו"ם קבעה ששטחו של הנגב יהיה חלק ממדינה יהודית. הדבר תואם את שאיפתו של היישוב היהודי לגבולות ברי הגנה.
- (4) **החובה של הבריטים לפנות נמל ימי שיאפר עלייה יהודית ניכרת עוד בטרם עזיבתם:** החלטת האו"ם קבעה שלא יאוחר מפברואר 1948 חייבים הבריטים לפנות נמל ימי שדרכו יוכלו להגיע ניצולי השואה לארץ ישראל בהמוניהם. הדבר משרת את השאיפה הציונית לפתוח את שערי ארץ ישראל לעלייה יהודית המונית.

חסרונות של החלטת האו"ם מנקודת מבט של היישוב היהודי:

- (1) **העובדה שירושלים לא נכללה בשטח המדינה היהודית:** בהחלטת האו"ם נקבע שירושלים בירתו ההיסטורית של העם היהודי, תוקם כגוף נפרד במשטר בינלאומי מיוחד ותנוהל על ידי האו"ם. זו הייתה הפגיעה בחלום היהודי להקמת מדינה בארץ ישראל שבירתה ירושלים.
- (2) **העובדה שלא כל ארץ ישראל המערבית תהיה בשטח המדינה היהודית:** התנועה הציונית חתרה להקמת מדינה יהודית בכל שטח ארץ ישראל המערבית וחלק מהציונים שאפו להקימה גם ממזרח לירדן. העובדה שחלק ניכר משטח ארץ ישראל המערבית לא נכלל בהחלטת האו"ם היתה חיסרון משמעותי מנקודת מבטו של היישוב היהודי.

מקורות:

1. <https://lib.cet.ac.il/pages/item.asp?item=10776&str1=%D7%9B%22%D7%98&x=0&y=0&str3=&find=1&ex=0&docs=1&pic=1&sites=1&title=&all=1>
2. <https://lib.cet.ac.il/pages/item.asp?item=2555>
3. <https://www.haaretz.co.il/blogs/fromthearchives/2017-11-29/ty-article/0000017f-f8ae-d887-a7ff-f8eef8930000>

התגובות להחלטת החלוקה (כ"ט בנובמבר) - תגובת היישוב היהודי, הבריטים וערבי ישראל

התגובות בקרב היישוב היהודי:

החלטת עצרת האו"ם מ - 29 בנובמבר 1947 התקבלה בשמחה גדולה בארץ ישראל ובעולם היהודי. אלפים יצאו לרקוד ברחובות עם היוודע תוצאות ההצבעה. ההצבעה ב-29 בנובמבר אפשרה את הגשמת המטרה הציונית העליונה - הקמת מדינה יהודית עצמאית בארץ ישראל.

אנשי התנועה הציונית והיהודים בעולם פעלו כדי לגייס את תמיכתן של המדינות החברות באו"ם. בפרט התמקדו נציגי התנועה הציונית בהשגת תמיכתה והשפעתה של ארצות הברית בהצבעה זו. חלק מן הציבור היהודי (בעיקר מהזרם הרוויזיוניסטי), כמו אצ"ל שבראשו עמד מנחם בגין, דחה את תכנית החלוקה בטענה שכל שטחי ארץ ישראל חייבים להיכלל במדינת ישראל (אי קבלת ההחלטה להקים מדינה ערבית), אך דעה זו הייתה דעת מיעוט.

בתגובת הלח"י נאמר כי הארגון "מברך על קבלת האו"ם בזכותו של העם העברי לעצמאות במולדתו, אך מגנה את חלוקת ארץ ישראל שהינה פשע כלפי האמת ההיסטורית הגיאוגרפית והכללית של הארץ וגזל על פי העם העברי: העם העברי לא הכיר ולא יכיר לעולם בויתור למולדתו". בתנועת "אגודת ישראל" התנגדו באופן גורף לתוכנית זו. עיקר ההתנגדות הייתה על הפרדת ירושלים מן המדינה היהודית, אך גם עצם רעיון המדינה היהודית לא זכה לתמיכה רחבה בקרב חברה.

למרות גילויי השמחה, הנהגת היישוב הייתה מודעת היטב לבעיות ולאתגרים שנוצרו בעקבות החלטת החלוקה:

1. **הכנה למאבק צבאי כולל:** דוד בן גוריון הבין שהחלטת האו"ם תגרום לתגובה עוינת ותוקפנית מצד כל צבאות ערב. הוא הבין שיש להיערך מיידית לקראת מלחמה מול ערבי ארץ ישראל ומדינות ערב.
2. **ישובים יהודיים מחוץ לגבולות החלוקה** - כ-30 ישובים יהודיים, ובכללם ירושלים והגליל המערבי, לא נכללו במדינה היהודית על פי תכנית החלוקה של האו"ם.
3. **משאבים כלכליים** - תחנות הכוח החשמלי בנהריים ומפעל האשלג (מלח) בצפון ים המלח נותקו מהמדינה היהודית.
4. **גבולות המדינה היהודית** - ארץ ישראל חולקה לשלושה גושים עם מעברים צרים ונפרדים בתוכה, גבולות ארוכים ומפותלים ומצב טופוגרפי בעייתי המציב את ישראל ללא גבול טבעי (מכשול פיזי) מול המדינה הערבית שעתידיה לקום. מצב זה יוביל לקשיים גדולים בהגנה על הגבולות ובהבטחת ביטחון לאזרחי המדינה.
5. **האוכלוסייה הערבית** - בתוך תחומי המדינה היהודית שכנו דרך קבע תושבים ערביים רבים.

תגובת הבריטים:

ההחלטה (תוכנית החלוקה) זירז את החלטת בריטניה לנטוש את ארץ ישראל. היא קבעה כי ב-15 במאי 1948 היא תפנה סופית את כוחותיה ועד אז, היא לא תשנה את מדיניותה כלפי העלייה היהודית.

תגובת הפלסטינאים (ערבי תושבי הארץ) ונציגי תושבות ערב:

1. הערבים תושבי הארץ ומדינות ערב דחו לחלוטין את החלטת עצרת האו"ם, והכריזו כי ייאבקו בכוח ויעשו כל שביכולתם כדי למנוע את הקמתה של מדינה יהודית.
 2. הליגה הערבית (מדינות ערב) החליטה, עוד לפני ההצבעה באו"ם, שאם יצביע האו"ם בעד תוכנית החלוקה, היא תרכז צבא מתנדבים בגבולות ארץ ישראל. ההחלטה לפלוש לארץ התקבלה מאוחר יותר, לאחר הכרזת העצמאות של היישוב היהודי, וכאשר התברר שיד היישוב היהודי על העליונה במאבק נגד ערבי ישראל.
 3. הוועד הערבי העליון (הנהגת ערבי ארץ ישראל) הכריז על שביתה של שלושה ימים.
- הערבים דחו את החלוקה ודבקו ברעיון מדינה ערבית על כל שטחה של ארץ ישראל. לטענתם פלסטיין היא המולדת של הערבים והם ילחמו עליה. למחרת ההצבעה הגורלית באו"ם, ב-30 בנובמבר 1947, תקפו הערבים ברירות בקרבת שדה התעופה בלוד, אוטובוס יהודי. ברירות אלה נפתח השלב הראשון של מלחמת העצמאות.

מקורות:

(1) <https://archives.mod.gov.il/Exhib/29November1947/Pages/default.aspx>

(2) <https://www.haaretz.co.il/blogs/fromthearchives/2017-11-29/ty-article/0000017f-f8ae-d887-a7ff-f8eef8930000>

סיכום - עמדה, מהימנות, איך מצאת מקור?

שלבי כתיבת העמדה:

א. הצגת העמדה - נסחו עמדה ברורה ומובהקת (השתמשו במילים ובצירופים: לדעתי | אני סבור/ה ש...).

ב. ביסוס העמדה באמצעות טיעונים: עובדות היסטוריות | נימוקים | דוגמאות - הציגו לפחות 3 (השתמשו במילים ובצירופים כגון אלה: ראשית, שנית | נוסף על כך | יתר על כן).

ג. התייחסות לעמדה שונה והפרכתה (השתמשו במשפטים כגון אלה: יש אומרים ש... אלה האומרים ש... טועים משום ש... אינני מסכים עם... מפני ש...).

ד. סיכום וקישור (השתמשו בצירופים: יוצא ש... לפיכך... מכאן נובע ש... המסקנה היא ש... לאור כל זאת...).

מומלץ לקרוא את מה שכתבתם ולבדוק את עצמכם:

האם הצגתי בתשובתי מספיק עובדות היסטוריות?
האם העובדות שהצגתי מחזקות את העמדה שבחרתי?
האם הסברתי את הקשר בין העובדות לבין העמדה שבחרתי?

קביעת מהימנות:

לבדוק אם המקור עבר עריכה, שינויים, פרשנות או מעובד.
פרמטרים: הטיה, זכרון, אינטרס, יצוג צד אחד, סתירה בעובדות לעומת מקורות אחרים ועוד...

ניתוח סרטון:

להתייחס לכל רכיבי המדיה: מה שומעים ומה רואים בו זמנית, מוזיקה, סמלים, עריכה.

ניתוח מקור חזותי:

מה רואים ולקשור קשר ישיר לעובדה היסטורית.

הסבר לאיך מצאנו מקור:

במקום ללכת ולחפש חיפוש שלוקחים זמן, חיפשתי חיפוש קל שיכול להניב תוצאות רבות ומצאתי דברים רלוונטיים..... חיפשתי 'משפט כלשהו' על מנת שיצמצם לי אפשרויות לא רלוונטיות....
בחרתי בו כי הוא מסמל בצורה חדה את... האחרים התייחסו לתתי נושאים אחרים או לא מאוד ברורים....